

BOJTOR KÁROLY

– találkozások egy festőművésszel –

Egy festőművész. Aki annyira egygé vált a képeivel. Képpé lett ő maga is.

A kép lett az alakja, az arca, a keze, a haja. Így látom most Őt, amint képeit festi finom lazúrokkal, leheletfinom színeivel.

Képekben lenni és itt lenni, ezt úgy szeretnénk. Itt a képekben maradnánk veletek. Minden lényeges, amit tudunk, gondolunk, alkotunk benne lenne a képben. És ez marad nekünk itt, a kép Bojtor Károly képei. Belső, megőrzött képeink a művésztől, a találkozásokról, beszélgetésekről, a valóságos képek, a festmények. A festményekben a tér és az idő. A festményekben megőrzött tér és idő, Bojtor Károly művészete. Ő most képei mágneses terében, a tömb-szerű képszerkezetekben van velünk. Az angyal, a halász, a férfifej, a kéz, a mozdulat, Márta, a víz, a patak, a tó, Balaton, a lovak, a lovasok, a korszó, tál, almák, koponyák, házak, Veszprém, ég, föld, mind egy-egy tömören szerkesztett, pontosan fogalmazott képben. Ikarusz zuhanása a világ-egészben. Bojtor Károly gondosan, feszesen, érzékletesen festette meg létértelmezéseit. A kérdés régi: tömbökben, zártan fogalmazzunk vagy foglalkozzunk a részletekkel? Ő eldöntötte, hogy a képeket zárt egységgé, szigorú, jól áttekinthető kép-tömbbé formálja. Szerette ezt a pontosságot, fegyelmet. Tudta, a képnek a lényegről kell beszélnie, hogy legyen valami fogódzó ebben a mindenség formában.

Ebben az ecsettel, festékkal írt mindenségben, mert ez marad a festő életéből. Ezt látják a kortársak, s majdan utódaink. Látom és látniuk kell majd nekik is, hogy Bojtor Károly megélte, megértette és pontosan megfogalmazta, amit az életről, halálról, létről és mindenségről tudott.

Szép szürkék. sok szép szürke. Ezüstös szürkék, ködön-túl derengő fény szürkéje, téli égbolt szürkéje, cigarettafüst szürkéje, alkonyi est szürkéje. Leheletfinom akkordok. A Bojtos képek harmóniája és összetéveszthetetlen színvilága.

Már majdnem szürkének látsz mindent. Monokróm színvilágúnak is mondhatnánk képeit. S amikor hosszan, figyelmesen nézed, nézed a képeket, akkor derengenek elő a színek: sárgák, arany-okkerek, sienai föld-

---

színek, kékek: zöldek – azaz, türkiz-lilák, bíborok, barnás-vörösek, angol-vörösek, fakó cinóber fátylak. Az egymásra festett lehetőleg rétegekből előtűnnek a bársonyos, matt színfoltok. Lélegzetviasszafojtva figyelsz, lélegzetviasszafojtva festesz.

Tapintható a csend. Figyelsz, vársz, fülelsz. Ecset, festék, érintés. Lágymozdulat a felületen. A vásznon, a falemezen, a papíron. Csak az ecset csúszásának alig hallható hangját hallod. Lazúros, áttetsző réteg látszik a képen. Figurák, terek, tárgyak. Újabb és újabb lazúros réteg az előző fölött, de nem fedi azt el, hagyja derengeni, élni! Minden réteg észrevétlenül jelenvaló. Tér, figura, tárgy, asztal, ember, ívek, vonalak, foltok, fény, árnyék születik. Már csak egy lépés és eltűnik a tárgy-világ, de neki mindig fontos, hogy a kép megőrizze a látvány élményét és kép-zenévé, kép-szonátává alakítsa.

Igy alakul a kép-tömb. A festő tér-ideje.

Soha nem láttam Bojtor Károly festeni. Mégis így látom most Őt. Tudom, hogy így festett, látom a képeken. Festő fest. Egy veszprémi festő fest. Egy jelentős veszprémi festő fest. Festett nekünk. Figyeljünk rá! Mester – az akadémiákon így mondják.

Finom, bársonyos szép matt rétegek a vásznon, a rostlemezen, a papíron. Ezek a rétegek – ez a kapocs, kötődés. Kötődésem Bojtor Károly képeihez. Ez összeköt. Két festő, két nemzedék találkozása.

Ezek a rétegek már régóta nyugtalanítanak. Azt gondolom, hogy ez valami klasszikus, de ma is működő megközelítés. Filozofikus is. Lehet, hogy én is ezt festem. Ecset, festék, mozdulat, festék-szövet. A festő fest. Lehet, hogy még csak nem is mást. Másként, másképpen. Másként keressük a formát. A más-kép a képmásunk. Másképpen teremtünk képmást a magunk képére.

Még nézeget, töpreng, szemléliődik, kételkedik. És a festő megfesti a képet.

Jön a városban. Vállán táska. Néha találkozunk, kávé, néhány szál cigaretta, tényleg csak pár szál – Márta óvja, félti. Füst, beszélgetés, inkább hallgatás. A fényben szálló kékes-szürke füst, mint azok a gyönyörű szürkék a Veszprém-képeken.

Figyel, hallgat, összegez. Néha telefonál. Egy kis plectolod, ha lenne. Ritkán használok plectolt, akrilt. Van egy feladatom – mondja a telefonba, és csak Pesten, a Művészellátóban lehet venni. Régen tényleg csak ott, de hiszen ez nem is olyan régen volt. Lehet, hogy én még túl sokat festek, plectollal, akrillal. Szeretem ezeket a festékeket, mert gyorsan száradnak. Gyorsan lehet dolgozni. Kevés az idő festeni, gyorsan kell dolgozni.

Kiállítások, megnyitók, figyelmes, koncentrált jelenlét. Kíváncsian figyelni mit csinálnak, merre tartanak a művésztársak. Halkan, keveset beszélve

segített, ha figyeltél és meghallgattad gondolatait. Hallhattad, észlelhetted a festőművész töprengését a kimondott szavak súlyát. Azt tudta, hogy valaminek lennie kell. Valami legyen. Valami kevés, de fontos és öntörvényű. Mosolygott az önjelölteken. Azért valami valódi legyen, valami festő a sok művész között – gondolta csak legtöbbször. A felkészülteket, igényeseket szerette.

Keveset beszéltünk a festészetről, tudtuk, hogy azt a másik megoldja. Kinek-kinek a saját festői problémáira kell megoldást, érvényes választ keresnie.

Amikor először találkoztunk Veszprémben, Ő volt annyi idős, mint most én. Most, amikor ülök a papír előtt és megpróbálom felidézni és leírni azt, amit tudok róla.

Egy rövid írásnál több kellene ahhoz, hogy elmondhassam azt a veszprémi húsz évet és egy életet. Egy festő. Minden a képekben. Mozdulat, szenvedély, érzés, kétely, rezdülés, látás, figyelem. A képekben ott van minden. Látod? Figyelj jól! Ahogy a Mátrából eljutsz a Bakonyba. Ott van a Mátrában, a Bakonyban. A színben, a fényben. Minden térben.

A falon a képen. A képen a térben. A képen a színben.

Egy egész élet.

(Nagyvázsony–Veszprém, 2000. december)

Bojtor Károly: Veszprémi ősz